

nak. A szerző megemlíti egy interjúban, hogy kutatóként a mágikus realizmussal is foglalkozott. Ezt az első néhány novella után már sejteni lehet. A mágikus realizmus könnyen felismerhető, erős kód, amely éppen ezért általában elűti a főszövegetől, többnyire nem hiteles, nincs súlya az egyes szövegekben. Míg a többi öncélú utalás könnyen megbocsátható, főleg ha magyar szerzőkre, művekre vagy történelmi eseményekre vonatkozik (hiszen ebben az esetben az átlagolvasónak legalább sikerélménye van), addig a mágikus realizmus csak kivételes esetben működik egy alapvetően eltérő közegű szövegben.

Ezek az utalások egyetlen funkciót töltenek be: megteremtik azt a különleges hangulatot, amely a fent említett elvárásokat generálja. De tétjük nincs, az elvárások nem teljesülnek. Az olvasó vigasza a káröröm: a firenzeiek sem azt kapják, amire számítanak. Ők is ugyanazt élik meg minden egyes kis történetnél, amit az olvasó: mire belelendülnek egy novella hallgatásába, kiderül, hogy az nem képes megfelelni a műfaji konvencióknak, esetleg félbe marad, vagy a mese jellege sem olyan, mint amit kértek. A Hátarvidék lakói érthetetlenek, a világuk értelmetlen kavalkádként folyja körül a szálloda lakóit, esélyt sem adva egy otthonos közeg megteremtésére. A kényelmetlenség érzése, az idegenség jellemzi a keret-

történetet és az egyes novellákat is: az emlékekkel szinte mindegyik szereplőnek gondja akad („és én tudtam, hogy néhány hónap múlva nemcsak az emlékeimet, hanem lassan minden arcvonásomat elveszítem”), az identitásvesztés csalhatatlan jeleként pedig a főhősök a szituációtól függően több nevet is viselnek, jellemzően azoknak a prostituálttá váló szép lányoknak a mesében, akik hagyják magukat kihasználni, megalázni, de félelmeik ellenére szorult helyzetükből végül diadalmasan kerülnek ki (*Rozáli szabadulása, A második Amália, Döbröghyné Ludas Panni, Donna Elvira és a politikai platonizmus, A szép Karolina*).

A különböző korok háborúi és a kerettörténet jelenének ribilliói közötti éles ellentét igazán ironikus momentumra mellett valódi pozitívuma a szövegnek a humor, és az a törekvés, hogy még véletlenül se vegye túl komolyan ezeket a határvidéki hősokeket.

PATONAI ANIKÓ ÁGNES

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2007,*
366 oldal, 2690 Ft)

Huszedik századi kínai novellák

A Modern Dekameron sorozat legújabb, kínai novellákat tartalmazó

kötetét az idei könyvfesztivál díszvendége, Kína standján mutatták be elsőként. A Noran Kiadó az elmúlt években az európai nemzetek prózairodalmából válogatott elbeszéléseket, ez az első év, hogy átmerészkedve a kontinens határain Kelet felé kalandozik. Tavaly megjelent ugyan egy válogatás- és tanulmánykötet a Sinológia Műhely gondozásában (*Modern kínai elbeszélők*, Balassi Kiadó), de így is csak ízelítőt kaphattunk a könyvtárnyi, még felfedezésre váró szépirodalomból.

Az antológia szerkesztője, Kalmár Éva saját bevallása szerint is kemény fába vágta a fejszét, amikor kiválogatta az elmúlt száz évből a kötetben szereplő 27 alkotást: képtelenség pár száz oldalban teljességre törekedni, s egyúttal irodalomtörténeti pontossággal évről évre haladni. Kronologikus sorrend helyett ciklusokba tömörülnek az elbeszélések, felvillantva a kínai irodalom egy-egy korszakát. (Itt jegyzem meg, hogy bár a mellékletben információgazdag életrajzokat olvashatunk a szerzőkről, ezek az egyes művek keletkezéstörténetéhez nem mindig adnak kellő támpontot.)

Az első vonulathoz a húszas évek irodalmi ébredésének nagyjai tartoznak: a nyugati mintára lapokat és társaságokat alapító Xu

Dushan, Lu Xun, Wu Zuxiang és Shen Congwen. Témájuk a „maradjunk vagy haladjunk” örök kérdése, amolyan kínai reformkort teremtve meg ezzel. Az orosz realizmus hatására kisszerű sorsok bemutatásán keresztül hadakoznak a megdöntött császárkor avított társadalmi rendjével, szokásjogával. Stílusuk néhol akadozik, még nem sajátították el teljesen a nyugati mintát; gyakran visszanyúlnak a kínai klasszikusok hagyományához. Egyedül Lao She *Patimás bolt* című írásában jelenik meg a nyugati kultúrát

idegenül szemlélő ember alakja: bár a fejlődésnek ő sem tud gátat szabni, igyekszik megtalálni az arany középutat modern és tradicionális között.

A következő két író, Qian Zhongshu és Xu Xu a külföldön tanuló, a nyugati kultúrát magába szívó értelmiség egyedi hangjait képviseli. Művészetükben egységbe kovácsolódik a keleti kultúra a nyugati irodalmi hagyománnyal, és már nem kevésbé sikerült másolatokról, hanem saját stílusról beszélhetünk.

Mao Ce-tung hatalomra lépésétől kezdve a diktátor haláláig alig beszélhetünk számottevő irodalomról, így ez a közel harminc év ki is maradt az antológiából — már ami a művek keletkezési idejét illeti, hiszen tematikailag a „kulturális forradalom” borzalma határozza meg

a nyolcvanas éveket. Személyes élmények, víziószerű elbeszélések idézik fel a szellemi és fizikai elnyomást, a feldolgozatlan múlt okozta sebeket. Zong Pu *Csigaház* című novellája megrázó látomásában az értelmiség dilemmáját boncolgatja: „Hajlandó vagy-e a koponyáddal bevilágítani a világot”, vagy élsz tovább a csigaházadban? Zhang Xianliang, Feng Jicai történeteikben kíméletlen őszinteséggel tárják fel a mindenkori diktatúrák legsúlyosabb hozadékát, a hallgatás és hazugság gyötrelmét. A kommunizmus hétköznapi Lin Xuelin és Chen Cun elbeszéléseiben jelennek meg: hogyan ideologizálja meg monoton életét egy biztosítótűgyári munkás, és miként bújják a tekintélyelv mögé egy hazugságon kapott álszakértő.

Az utolsó vonulatot olyan hírességek alkotják, mint a Nobel-díjas Gao Xingjian és Su Tong, akinek művei számtalan fordításban jelennek meg, illetve a filmszerű, több szemszöveget és idősíkot összekeverő, ritmusszerűen vágó Song Mu és Yu Hua. Írásaik a mai kínaiaknak legalább olyan idegenek, mint korábban a nyugati irodalom hatására születő művek, de szó sincs sablonszerűségről. Nehéz irányzatokba sorolni a kortárs írókat, ugyanis nem követnek trendeket, nem alkotnak iskolákat. Stílusuk sokszor teljesen elveszíti nemzeti jellegét, az írók akár a világ el-

lenkező csücskében is születhettek volna.

A kötetet letéve jóleső érzés rádőbenni, hogy jóllehet egy messzi nemzet szerzőitől olvasunk, mégis gyakran ugyanazt érezzük, ugyanazokra a kérdésekre keressük a választ — a távolság talán nem is olyan leküzdhetetlen.

BALÁZS KATALIN

(Szerkesztette Kalmár Éva, Noran Kiadó, Budapest, 2008, 486 oldal, 3990 Ft)

SALMAN RUSHDIE: *Sálímár bobóc*

Salman Rushdie egyszerre elszenvedője és haszonélvezője a *Sátáni versek* című regénye kapcsán kirobbant félreértéseknek és a szerzőt elítélő iráni rendelkezésnek. Jóllehet a mindent felfedő sajtó jóvoltából még a hétköznapi hírlapolvasó is tisztában volt vele, hogy az „üldözött sorsú” szerző egy wiltshire-i tanyán „bujdosik”, az Angliában nagy számban élő muszlim közösség soraiból vagy a Közel-Keleten kiképzett terroristák közül évekig senki sem akadt, aki leszámolt volna a gyűlölt szerzővel. Jelen recenzió nyilván nem foglalkozhat azzal a kérdéssel, mennyiben volt indokoltnak tekinthető az iszlám-hívők haragja — indokolt volt —, ám mivel Rushdie a fundamentalizmus és a